

VAPO OY

Korvanevan lisäalueiden muuttolintuselvitys, Jalasjärvi

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	MENETELMÄT	1
3	TULOKSET	2
3.1	Avosualueiden muuttolinnusto	2
3.2	Läpimuuttava linnusto	3
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	5
5	KIRJALLISUUS	7

LIITTEET

Liite 1. Hankealueajaukset, muuttolintuselvityksissä kartoitetut avosualueet ja muutonseurantapistet.

Raportin pohjakartat: Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssi, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 11/2015.
Valokuvat: William Velmala 2015–2016.
Kansikuva: Metsähanhiparvi matkalla lounaaseen Korvanevalla 29.9.2015.

Pöyry Finland Oy

William Velmala, biologi (FM)
Ella Kilpeläinen, biologi (FM)

maastotyöt, raportointi
raportointi

Yhteystiedot:
Pöyry Finland Oy
Juhana Herttuan puistokatu 21, 20100 Turku
puh: 010 33 31537
email: etunimi.sukunimi@poyry.com

1 JOHDANTO

Tämä syys- ja kevätmuuttolintuselvitys on laadittu Vapo Oy:n Korvanevan turvetuotantoalueelle suunnittelemaa laajennusaluetta varten. Muuttolintuselvitys täydentää vuonna 2013 tehtyä pesimälinnustoselvitystä (Pöyry Finland Oy 2014). Muuttolintuselvityksen maastotyöt tehtiin syksyllä 2015 ja keväällä 2016.

Selvitysalue sijaitsee Jalasjärven kunnassa noin 9 km kuntakeskuksesta lounaaseen. Selvitysalue on keskiboreaalista kasvillisuusvyöhykettä ja kuuluu Etelä-Pohjanmaan eliömaakuntaan (Oiva-tietokanta). Pääosin biotooppi on luonnontilansa menettänyttä rämetäi nevamuuuttumaa tai turvekangasta. Selvitysalue on esitetty liitteessä 1.

2 MENETELMÄT

Muuttolintuselvityksen tarkoituksena oli saada kuva hankealueen merkityksestä muuttoaikana levähtävälle ja läpimuuttavalle linnustolle. Havainnoinnissa keskityttiin erityisesti hankealueella sijaitsevilla avosoilla levähtävään kosteikko- ja suolinnustoon sekä läpimuuttaviin tai alueella saalisteleviin petolintuihin. Maastotarkkailun ja raportoinnin on suorittanut biologin koulutuksen saanut ja lintuihin perehtynyt ympäristöasiantuntija.

Käytännössä selvityksessä kierreltiin potentiaalisilla kosteikko- ja suolinnuston kerääntymispaikoilla, joita hankealueella ovat lähinnä harvapuustoiset suot ja avosuot (kuvat 1 ja 2). Kohteilla laskettiin paikallisten lintujen yksilömääriä muuttokauden mittaan. Nämä kohteet valittiin ilmakehän- ja karttatarkastelun sekä vuoden 2013 pesimälinnustoselvityksen maastotietojen perusteella. Kyseiset kolme kohdetta on esitetty liitteessä 1.

Kuvat 1 ja 2. Alueella 3 (liite 1) on vielä useiden hehtaarien avosuoalue (vasen), mutta muilta osin hankealueen suot ovat metsittyneet vaihtelevassa määrin (oikea).

Muuttavia petolintuja ja muita lintuja havainnoitiin hyviltä näköalapaikoilta, joilta saattoi nähdä eri osa-alueiden ilmatilaan ja siten laskea hankealueen yli muuttavia lintuja. Iso Korvanevan olemassa oleva turvetuotantoalue on laaja, joten sen keskeltä näkee kilometrien päähän (kuva 3). Muutontarkkailupisteet on esitetty liitteessä 1. Muutontarkkailussa keskityttiin suurikokoisiin lajeihin, eikä esimerkiksi kaikkia varpuslintuja kirjattu ylös yksilötarkkuudella.

Muuttoselvityksen maastotyöt tehtiin kolmena maastopäivänä sekä syksyllä että keväällä, jotta eri aikaan muuttavien lajien ja lajiryhmien muuton aikaisesta esiintymisestä saatiin kuva. Syysmuuton osalta maastotyöt suoritettiin 30.8., 10.9. ja 29.9.2015. Kevätmuuttoa selvitettiin 13.4., 4.5. ja 13.5.2016. Selvitykset aloitettiin auringonnousun ai-

kaan suokohteilla ja kiertolaskennan jälkeen siirryttiin havainnoimaan näkyvää muuttoa. Yhteensä muuttoa seurattiin syksyllä 12 tuntia ja keväällä 14 tuntia. Sääolosuhteet olivat maastokäyntien aikaan otolliset, sillä keli oli pääosin tyyni, aurinkoinen ja lämmin. Vain 10.9.2015 käynnillä puhalsi kohtalainen pohjoistuuli ja keli oli pilvinen ja viileä.

Kuva 3. Iso Korvanevan tuotantoalueen keskeltä on hyvä näkyvyys kaikkiin ilmansuuntiin. Taustalla näkyy 3 laulujoutsenta.

3 TULOKSET

Syysmuuttoselvityksessä hankealueella ja sen läheisyydessä sekä muutonseurantapaikoilla havaittiin yhteensä 67 lintulajia (taulukot 1 ja 2). Syksyllä havaittiin 55 lajia ja keväällä samoin 55. Lajeista 29 on suojelullisesti huomionarvoisia, eli uhanalaisia tai silmälläpidettäviä (Tiainen ym. 2016), EU:n lintudirektiivin liitteessä I mainittuja lajeja, Suomen kansallisia erityisvastuulajeja tai alueellisesti uhanalaisia. Kaikki lajit on listattu taulukoissa 1 ja 2, josta löytyy myös lajien suojelustatus sekä huomioita Korvanevalle havaitun muuttolinnuston merkittävimmistä piirteistä tiivistetysti.

3.1 Avosualueiden muuttolinnusto

Potentiaalisia kosteikkolinnuston kerääntymispaikkoja tunnistettiin kolme (liite 1). Muuttolintuselvitykset kohdistettiin näille alueille, koska muilta osin hankealue on luonnontilansa menettänyttä ja metsätalousskäytössä olevaa kangasmetsää. Hankealueella ei ole järviä, lampia tai muita kosteikoita, joilla muuttolintuja voisi merkittävässä määrin levähtää. Kaikki edellä mainitut kolme kohdetta olivat kohtalaisen harvapuolia soita ja niillä oli yhteensä joitakin hehtaareja avosuota. Alueet olivat syysmuuttoselvityksen aikaan melko kuivia. Keväällä tilanne voi sulamisvesien myötä olla toisenlainen, mutta ainakin keväällä 2016 alueet olivat edelleen melko kuivia, eikä avovettä ollut muutamia pieniä lätäköitä lukuun ottamatta.

Yhdelläkään alueella ei havaittu merkittäviä linnuston kerääntymiä. Ainoa mainittava linnustopiirre oli 30.8.2015 alueella 3 lasketut 5 keltävästäräkkiä (NT, RT), 23 niittykirvisistä (NT), 1 lapinkirvinen (VU) ja 25 metsäkirvisistä. Keltävästäräkkejä ja kirvisiä siis

kerääntyy jossain määrin avosoille muuttoaikaan. Nämäkin yksilömäärät eivät kuitenkaan ole edes paikallistasolla merkittäviä. Sorsalintuja, kahlaajia tai petolintuja alueilla ei havaittu kertaakaan syksyn kolmena maastopäivänä. Kahlaajista taivaanvuohi (VU) ja jänkäkurppa (EVA, RT) jähmettyvät paikalleen suojuvärinsä turvin ja jäävät siksi helposti havaitsematta, mutta muut kahlaajat ovat helposti havaittavia käytetyllä selvitysmenetelmällä. Keväällä kahlaajia havaittiin, mutta miltei kaikki olivat alueilla yksittäispareina pesiviä liroja (NT, EU, EVA, RT) ja kapustarintoja (EU). Vain 4.5.2016 alueella 3 havaittiin yksi valkoviklo (EVA), joka oli todennäköisesti kevätmuutolla.

Avosuoalueet ovat menettäneet luonnontilansa ja puusto on kasvanut siten, että alueet alkavat enimmäkseen olla jo melko umpeenkasvaneita. Runsaiden sateiden tai kevättulvien aikaan niille voi kuitenkin kertyä sen verran vettä, että niille todennäköisesti kerääntyy pieniä määriä kosteikko- ja suolinnustoa. Pesimälinnustonselvityksen perusteella pesimälajistoon kuuluvat mm. tavi, kapustarinta, liro, metsäviklo ja taivaanvuohi.

Muilta osin hankealueella havaittiin tavanomaisia metsien yleislajeja. Runsaista olivat mm. laulu- ja räkättirastas sekä parvissa liikkuvat tiaiset. Rämellä ja niiden reunametsissä ruokaili myös käpytikkoja, pensastasku, kulorastaita, pajulintuja, harmaasieppoja, isolepinkäinen ja närhiä. Kattava lajilista löytyy taulukoista 1 ja 2.

3.2 Lämpimuuttava linnusto

Syys- ja kevätmuuttoselvitysten perusteella hankealueen kautta muuttaa melko vähän lintuja. Seudulla ei ole sellaisia maastonmuotoja tai vesistöjä, jotka ohjaisivat muuttoa juuri hankealueen yli. Muuton seurannat pyrittiin ajoittamaan petolintujen ja hankkeen kannalta olennaisten lajien (kosteikkolinnut) päämuuttoaikaan.

Syysmuuton seurannassa havaittiin kohtalaista räkättirastasmuuttoa sekä 29.9.2015 muutamia metsähänhiparvia. Petolinnuista syksyllä havaittiin muuttavat ampuhaukka ja kaksi varpushaukkaa sekä kullakin laskentakerralla paikallinen sinisuohaukka (todennäköisesti eri yksilöitä) Iso Korvanevalla.

Keväällä petolinnuista havaittiin muuttavat tuulihaukka ja varpushaukka sekä reviiirilään oleva sinisuohaukkapari Iso Korvanevan luoteispuolella ja 13.4.2016 kaksi paikallista kanahaukkaa. Muutoin kevätmuutolla havaittiin vain pieniä parvia muuttavia laulujoutsenia, kurkia, sepelkyyhkyjä, kuoveja ja töyhtöhyyppejä sekä 13.4.2016 noin 20 yksilön kerääntymät kiuruja ja niittykirvisiä.

Viimeinen syysmuuttoselvityksen maastopäivä ajoittui kurjen päämuuton jälkeen, joten kurjen muutosta ei saatu kattavaa käsitystä. Joinakin vuosina kurjen syysmuuttoreitti voi kulkea hankealueen päältä (BirdLife Suomi 2014) ja tällöin yksilömäärä voi nousta useisiin tuhansiin yhdessä päivässä. Hankealueen pienialaiset, harvapuustoiset suoalueet eivät kuitenkaan voi tarjota levähdys- tai yöpymispaikkaa suurelle määrälle kurkia, joten niitä ei voi pitää levähtävien kurkien kannalta tärkeinä alueina.

Laajana avoimena aukeana Iso Korvanevan turvetuotantoalue kerää jossain määrin paikallista linnustoa muuttoaikaan sekä syksyllä että keväällä. Varpuslinnuista kiurut, kirviset, taskut, lepinkäiset ja sirkut viihtyvät avomaalla ja ojien reunakasvustoissa, mutta havaitut yksilömäärät olivat vaatimattomia. Sinisuohaukat ja muutkin petolinnut saalistelevät kentillä ja niiden reunamilla, mutta petolintujen esiintyminen alueella oli selvityksen perusteella vaatimatonta tai korkeintaan tavanomaista.

Kuvat 4 ja 5. Metsähanhiparvi muuttaa Iso Korvanevan tuotantoalueen yli (vasen) 29.9.2015. Turveketän keskellä keinotekoisessa altaassa lepäili 29.9.2015 nuori tavi (oikea).

Taulukko 1. Hankealueella syysmuuttoselvityksessä havaitut lajit, kuvaus niiden esiintymisestä ja suojelustatus. VU = vaarantunut; NT = silmälläpidettävä; EU = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji; EVA = Suomen erityisvastuulaji; RT = alueellisesti uhanalainen (keskiboreaalinen metsäkasvillisuusvyöhyke, osa-alue 3a, Pohjanmaa); p = paikallinen, m = muuttava; + = laji havaittiin, mutta yksilömäärää ei laskettu tai se oli vähäinen, - = lajia ei havaittu.

LAJI	SUOJELU	KERÄÄNTYMÄT	MUUTTO (Iso Korvaneva)
Laulujoutsen	EU, EVA	Iso Korvaneva, maks. 10.9. 5 p	30.8. 3 m
Metsähanhi	VU, EVA	-	29.9. 80 m
Tavi	EVA	Iso Korvaneva, 29.9. 1p	-
Sinisorsa	-	-	30.8. 5 m
Sinisuo haukka	VU, EU	Iso Korvaneva, 30.8. 1 koiras p, 10.9. 1 nuori p, 29.9. 1 koiras p	-
Varpushaukka	-	-	30.8. 2 m
Ampuhaukka	EU	Iso Korvaneva, 30.8. 1 koiras p	-
Teeri	EU, EVA	Iso Korvaneva, maks. 24 koirasta ja 10 naarasta, syyssoidin	-
Kurki	EU	Alue 3, 30.8. 2 p	-
Kapustarinta	EU	-	10.9. 1 m
Kuovi	NT, EVA	-	30.8. 1 m
Taivaanvuohi	VU	+ (Iso Korvaneva)	-
Sepelkyyhky	-	-	30.8. 20 m
Käpytikka	-	+	-
Palokärki	EU	-	+
Kiuru	-	+	+
Haarapääsky	NT	-	+
Västääräkki	-	+	10.9. 25 m
Keltävästääräkki	NT, RT	Alue 3, 30.8. 5 p	+
Metsäkivinen	-	Alue 3, 30.8. 25 p	+
Niittykivinen	NT	Alue 3, 30.8. 23 p, 10.9. 7 p, 29.9. 3 p	+
Lapinkivinen	VU	Alue 3, 30.8. 1 p	-
Rautiainen	-	-	+
Punarinta	-	+	-

LAJI	SUOJELU	KERÄÄNTYMÄT	MUUTTO (Iso Korvaneva)
Kivitasku	NT, RT	Iso Korvaneva, maks. 10.9. 2 p	-
Pensastasku	-	+	-
Mustarastas	-	+	-
Laulurastas	-	+	+
Punakylkirastas	-	+	+
Räkättirastas	-	Alue 3, 30.8. 30 p	30.8. 45 m, 29.9. 200 m
Kulorastas	-	Alue 3, 30.8. 5 p	+
Pajulintu	-	+	-
Harmaasieppo	-	+	-
Hippiäinen	-	+	-
Talitiainen	-	+	-
Sinitiaainen	-	+	-
Hömötiainen	VU	+	-
Töyhtötiainen	VU	+	-
Puukiipijä	-	+	-
Isolepinkäinen	-	Iso Korvaneva, maks. 3 p; alue 3, 29.9. 1 p	-
Harakka	-	+	-
Närhi	-	+	29.9. 22 m
Varis	-	+	+
Korppi	-	+	-
Pikkuvarpunen	-	-	+
Peippo	-	+	+
Järripeippo	RT	-	+
Viherpeippo	VU	+	+
Hemppo	-	-	+
Vihervarpunen	-	+	+
Urpiaainen	-	-	+
Punatulkku	VU	+	+
Lapinsirkku	-	-	10.9. 12 m
Pajusirkku	VU	+	+
Keltasirkku	-	+	-

Taulukko 2. Hankealueella kevätmuuttoselvityksessä havaitut lajit, kuvaus niiden esiintymisestä ja suojelustatus. VU = vaarantunut; NT = silmälläpidettävä; EU = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji; EVA = Suomen erityisvastuulaji; RT = alueellisesti uhanalainen (keskiboreaalinen metsäkasvillisuusvyöhyke, osa-alue 3a, Pohjanmaa); p = paikallinen, m = muuttava; + = laji havaittiin, mutta yksilömäärää ei laskettu tai se oli vähäinen, - = lajia ei havaittu.

LAJI	SUOJELU	KERÄÄNTYMÄT	MUUTTO (Iso Korvaneva)
Laulujoutsen	EU, EVA	Iso Korvaneva, maks. 13.4. 8 p	13.4. 11 m
Metsähänhi	VU, EVA	-	13.4. 10 m
Tavi	EVA	Iso Korvaneva, 13.5. 1p	-
Sinisorsa	-	+(Iso Korvaneva)	-
Sinisuoahaukka	VU, EU	Iso Korvaneva, NW-puolella reviiiri (pariskunta)	-
Kanahaukka	NT	Iso Korvaneva, 13.4. 2 p	-
Varpushaukka	-	-	+
Tuulihaukka	-	-	13.4. 1 m

LAJI	SUOJELU	KERÄÄNTYMÄT	MUUTTO (Iso Korvaneva)
Teeri	EU, EVA	Iso Korvaneva, 13.4. 20 p; Alue 3, 13.4. 5 p	-
Kurki	EU	Iso Korvaneva, 13.4. 2 p	13.4. 19 m
Kapustarinta	EU	Alue 3, 13.4. 4 (2 paria)	13.4. 4 m
Töyhtöhyppä	-	+ (Iso Korvaneva)	13.4. 17 m
Pikkutylli	NT	+ (Iso Korvaneva)	-
Kuovi	NT, EVA	+ (Iso Korvaneva)	13.4. 3 m
Metsäviklo	-	+ (Iso Korvaneva)	-
Valkoviklo	EVA	Alue 3, 4.5. 1 p	-
Liro	NT, EU, EVA, RT	Alue 3, 4.5. 2 p (pariskunta, mahd. reviiiri)	-
Taivaanvuohi	VU	+ (Iso Korvaneva)	-
Naurulokki	VU	-	13.5. 10 m
Kalalokki	-	+	-
Sepelkyyhky	-	+	13.4. 16 m
Käpytikka	-	+	-
Kiuru	-	Iso Korvaneva, 13.4. 20 p	+
Törmäpääsky	VU	-	13.5. 4 m
Haarapääsky	NT	-	+
Västäräkki	-	+	13.4. 8 m
Metsäkirvinen	-	+	-
Niittykirvinen	NT	Iso Korvaneva, 13.4. 22 p	13.4. 20 m
Rautiainen	-	+	-
Punarinta	-	+	-
Pensastasku	-	+	-
Mustarastas	-	+	-
Laulurastas	-	+	-
Punakylkirastas	-	+	+
Räkättirastas	-	+	13.4. 40 m
Kulorastas	-	+	-
Hernekerttu	-	+	-
Pajulintu	-	+	-
Talitiainen	-	+	-
Hömötiainen	VU	+	-
Isolepinkäinen	-	Iso Korvaneva, 13.4. 3 p	13.4. 1 m
Harakka	-	+	-
Naakka	-	+	-
Varis	-	+	-
Korppi	-	+	-
Peippo	-	+	+
Järripeippo	RT	+	-
Hemppo	-	-	+
Vihervarpunen	-	+	-
Urpainen	-	+	+
Pikkukäpylintu	-	+	-
Punatulkku	VU	+	-

LAJI	SUOJELU	KERÄÄNTYMÄT	MUUTTO (Iso Korvaneva)
Keltasirkku	-	+	-
Peltosirkku	EN, EU	Iso Korvaneva, 13.5. 2 p (reviiri)	-
Pajusirkku	VU	+	+

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Jalasjärven kunnan alueella sijaitsevan Korvanevan selvitysalueen syys- ja kevätmuuton aikainen linnusto on melko vähäistä. Hankealueen eri osa-alueilla ei havaittu lainkaan paikallisia kosteikko- ja suolintuja, lukuun ottamatta 30.8.2015 alueella 3 laskettuja keltävästäräkki- ja kirvismääriä (mm. 5 vaarantunutta keltävästäräkkiä ja 1 vaarantunut lapinkirvinen) sekä kevätkaudella 4.5.2016 nähtyä yhtä valkovikloa ja alueella pesiviä liroja ja kapustarintoja. Petolintuja muuttaa alueen yli pieniä määriä ja saalistaessaan ne tuntuvat hyödyntävän käytössä olevia turvetuotantoalueita pikemmin kuin hankealueen metsittyviä suoalueita.

Hankealueen yli muuttaa syksyllä pieniä määriä metsähanhia ja tiettyjä varpuslintulajeja (kiuruja, rastaita, kirvisiä, peippoja), mutta kokonaisuudessaan hankealue sijaitsee syrjässä lintujen päämuuttoreitteihin nähden (BirdLife Suomi 2014). Syksyllä kurjen päämuutto saattaa sivuta hankealuetta sopivien tuuliolosuhteiden vallitessa. Hankealueella ei kuitenkaan ole merkitystä kurjen muutonaikaisena levähdysalueena.

5 KIRJALLISUUS

BirdLife Suomi 2014. Lintujen päämuuttoreitit Suomessa.

Pöyry Finland Oy 2014: Korvanevan lisäalueiden pesimälinnustوسelvitys.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehti-niemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016. Suomen lintujen uhanalaisuus 2015. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Valtion ympäristöhallinto 2015: Internet-sivut osoitteessa: <http://www.ymparisto.fi> sekä Oiva-tietokanta osoitteessa <http://www2.ymparisto.fi/scripts/oiva.asp>

Liite 1. Hankealuerajaukset, muuttolintuselvityksissä tarkkaan kartoitetut avosualueet ja muutonseurantapisteeet.

